

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0228/2013

24.6.2013

*****I**
RAPORT

Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest (COM(2011)0326 – C7-0157/2011 – 2011/0154(COD))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Elena Oana Antonescu

Kasutatud tähised

- * nõuandemenetlus
- *** nõusolekumenetlus
- ***I seadusandlik tavamenetlus (esimene lugemine)
- ***II seadusandlik tavamenetlus (teine lugemine)
- ***III seadusandlik tavamenetlus (kolmas lugemine)

(Märgitud menetlus põhineb õigusakti eelnõus esitatud õiguslikul alusel.)

Õigusakti eelnõu muudatusettepanekud

Euroopa Parlamendi muudatusettepanekutes märgistatakse õigusakti eelnõusse tehtud muudatused **paksus kaldkirjas**. Tavalises kaldkirjas märgistus on mõeldud asjaomastele osakondadele ja tähistab neid õigusakti eelnõu osi, mille kohta on tehtud parandusettepanek lõpliku teksti vormistamiseks (nt ilmselged vead või väljajätmised mõnes keeleversioonis). Selliste parandusettepanekute puhul on vaja vastavate osakondade nõusolekut.

Kui õigusakti eelnõus soovitakse muuta kehtivat õigusakti, märgitakse muudatusettepaneku päises kolmandale reale viide kehtivale õigusaktile ning neljandale reale viide muudetavale sättele. Kui Euroopa Parlament soovib muuta kehtivat sätet, mida õigusakti eelnõus ei muudeta, märgistatakse muutmata jäävad tekstiosad **paksus kirjas**. Väljajäetav tekstiosa tähistatakse sümboliga [...].

SISUKORD

lehekülg

EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT	5
SELETUSKIRI.....	39
ÕIGUSKOMISJONI ARVAMUS	43
MENETLUS.....	57

EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT

ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest (COM(2011)0326 – C7-0157/2011 – 2011/0154(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2011)0326),
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 82 lõiget 2, mille alusel komisjon esitas Euroopa Parlamendile ettepaneku (C7-0157/2011),
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,
 - võttes arvesse õigusakti eelnõu täiendusi, mille esitasid Bulgaaria parlament, Itaalia Senat ja Portugali parlament,
 - võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 7. detsembri 2011. aasta arvamust¹,
 - olles konsulteerinud Regioonide Komiteega,
 - võttes arvesse nõukogu esindaja poolt 4. juuni 2013. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 55,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ning õiguskomisjoni arvamust (A7-0228/2013),
1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;
 2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon kavatses seda oluliselt muuta või selle muu tekstiga asendada;
 3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

¹ ELTs seni avaldamata.

Muudatusettepanek 1

EUROOPA PARLAMENDI MUUDATUSED*

komisjoni ettepanekule

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

....

mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses ning õigust lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut ja suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikute ja konsulaarasutustega

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 *lõike 2 punkti b*,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud õigusakti eelnõu riikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

olles konsulteerinud Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

* Muudatused: uus või muudetud tekst on märgistatud paksus kaldkirjas, välja jäetud tekst on tähistatud sümboliga **■**.

¹ ELT C, lk . [arvamus esitatud 7. detsembril 2011, SOC/424]

- (1) Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „ELi põhiõiguste harta”) artiklis 47 ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 6 ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklis 14 on sätestatud õigus õiglasele kohtulikule arutamisele. ELi põhiõiguste harta artikliga 48 on tagatud kaitseõiguste järgimine.
- (2) *Liit on seadnud endale eesmärgi säilitada ja arendada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. 15.–16. oktoobril 1999 Tamperes toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise järelduste ja eriti nende järelduste punkti 33 kohaselt peaks kohtuotsuste ja õigusasutuste muude otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõte saama liidu piires õigusalase koostöö nurgakiviks nii tsiviil- kui ka kriminaalasjades, kuna kohtuotsuste tõhustatud vastastikune tunnustamine ja õigusaktide vajalik ühtlustamine hõlbustaksid ametiasutuste koostööd ja üksikisiku õiguste kohtulikku kaitset.*
- (2 a) *Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 82 on sätestatud, et liidus põhineb kriminaalasjades tehtav õigusalane koostöö kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel.*
- (2 b) *Kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamine eeldab, et liikmesriigid usaldavad üksteise kriminaalõigussüsteeme. Vastastikuse tunnustamise ulatus sõltub suurel määral mitmest näitajast, sealhulgas kahtlustatavate või süüdistatavate isikute õiguste kaitse mehhanismidest ja ühistest miinimumnõuetest, mis on vajalikud vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise hõlbustamiseks.*
- (3) Vastastikune tunnustamine saab tõhusalt toimida üksnes siis, kui valitseb vastastikune usaldus, mis eeldab ELi põhiõiguste hartast, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelisest paktist tulenevate menetlusõiguste ja menetluslike tagatiste kaitse kohta üksikasjalike eeskirjade kehtestamist. Ühised miinimumeeskirjad peaksid suurendama usaldust kõikide liikmesriikide kriminaalkohtusüsteemide vastu, mis omakorda peaks tõhustama õigusalast koostööd vastastikuse usalduse õhkkonnas ja edendama põhiõiguste kultuuri liidus. Eeskirjadega tuleks kõrvaldada ka

liikmesriikide territooriumil kodanike vaba liikumist piiravad tõkked. Selliseid ühiseid miinimumeeskirju tuleks kohaldada õiguse suhtes kaitsjale ja õiguse suhtes *teatada vabaduse võtmisest kolmandale isikule*.

- (4) Kuigi liikmesriigid on Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti osalised, näitavad kogemused, et see ei tekita iseenesest alati piisavat usaldust teise liikmesriigi kriminaalkohtusüsteemi vastu.
- (4 a) *Vastastikuse usalduse suurendamiseks on vaja kehtestada üksikasjalikud eeskirjad ELi põhiõiguste hartast ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist tulenevate menetlusõiguste ja menetluslike tagatiste kaitse kohta. See eeldab ka konventsioonis ja hartas sätestatud miinimumnõuete edasiarendamist liidus käesoleva direktiivi ja muude meetmete abil.*
- (4 b) *Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 82 lõikes 2 nähakse ette liikmesriikides kohaldatavate miinimumeeskirjade kehtestamine, et hõlbustada kohtuotsuste ja õigusasutuste otsuste vastastikust tunnustamist ning samuti politsei- ja õiguskooostööd piiriülese mõõtmega kriminaalasjades. Nimetatud artikli lõike 2 punktis b viidatakse isikute õigustele kriminaalmenetluses kui ühele valdkonnale, kus võib kehtestada miinimumeeskirju.*
- (4 c) *Ühised miinimumeeskirjad peaksid suurendama usaldust kõikide liikmesriikide kriminaalkohtusüsteemide vastu, mis omakorda peaks tõhustama õigusalast koostööd vastastikuse usalduse õhkkonnas. Sellised ühised miinimumeeskirjad tuleks kehtestada järgmises valdkonnas: õigus kaitsjale kriminaalmenetluses.*

- (5) Nõukogu võttis 30. novembril 2009 vastu teekaardi, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses (edaspidi „teekaart”)¹. Tuginedes järkjärgulisele lähenemisviisile, kutsutakse teekaardis üles võtma meetmeid seoses õigusega *saada kirjalikku ja suulist tõlget*, õigusega saada teavet õiguste ja süüdistuse kohta, õigusega saada tasuta õigusabi ja õigusnõustamist ning õigusega suhelda sugulaste, tööandjate ja konsulaarasutustega ning *kehtestama* spetsiaalsed *kaitsemeetmed* selliste kahtlustatavate või süüdistatavate isikute jaoks, kes kuuluvad haavatavate isikute kategooriasse. Teekaardis rõhutatakse, et esitatud õiguste järjekord on soovituslik ja seega võib seda vastavalt prioriteetidele muuta. Teekaart on koostatud selliselt, et see toimiks tervikuna ja seega avaldub selle mõju täiel määral ainult siis, kui rakendatakse kõiki selle osasid.
- (5 a) *Euroopa Ülemkogu tervitas 10. detsembril 2009 teekaardi vastuvõtmist ja lisas selle Stockholmi programmi „Avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel” (punkt 2.4). Euroopa Ülemkogu rõhutas, et teekaart ei ole täielik, ning kutsus komisjoni üles analüüsima kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute minimaalsete menetlusõiguste muid aspekte ning hindama seda, kas parema koostöö edendamiseks selles valdkonnas on vaja käsitleda muid küsimusi, näiteks süüütuse presumptsiooni.*
- (5 b) *Seni on vastu võetud kaks teekaardis esitatud meetet: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses² ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet³.*
- (6) Direktiivis sätestatakse miinimumeeskirjad, mis käsitlevad õigust kaitsjale ja õigust *lasta teavitada vabaduse võtmisest* kolmandat isikut kriminaalmenetluses ja Euroopa vahistamismääruse täitmismenetluses. Sel viisil edendatakse direktiiviga

¹ ELT C 295, 4.12.2009, lk 1.

² *ELT L 280, 26.10.2010, lk 1.*

³ *ELT L 142, 1.6.2012, lk 1.*

ELi põhiõiguste harta, eriti selle artiklite 4, 6, 7, 47 ja 48 kohaldamist, tuginedes Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklitele 3, 5, 6 ja 8, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Inimõiguste Kohus, *mis oma kohtupraktikas seab pidevalt norme kaitsja kasutamise õiguse suhtes. Kohtupraktikas nähakse muu hulgas ette, et õiglane menetlus eeldab seda, et kahtlustataval või süüdistataval isikul peab olema võimalik saada mitmesuguseid konkreetset õigusabiga seonduvaid teenuseid. Selles osas peaks kaitsjal olema võimalik piiranguteta tagada selle isiku kaitse aluspõhimõtete järgimine.*

- (6 a) *Ilma et see piiraks Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kohaseid liikmesriikide kohustusi tagada õiglase kohtuliku arutamise õigus, ei tuleks käesoleva direktiivi kohaldamisel pidada kriminaalmenetluseks pisirikkumisi käsitlevaid menetlusi vanglas või sõjaväelises kontekstis toime pandud pisirikkumisi käsitlevaid menetlusi, millega tegeleb otsene ülem.*
- (6 b) *Käesolevat direktiivi tuleks rakendada, võttes arvesse direktiivi 2012/13/EL (milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet) sätteid selle kohta, et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse viivitamata õigusest kaitsjale ning et vahistatud või kinnipeetud kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse viivitamata kirjalik õiguste deklaratsioon, mis peaks sisaldama teavet õiguse kohta kaitsjale.*
- (6 c) *Käesolevas direktiivis tähendab mõiste „kaitsja” iga isikut, kes on liikmesriigi õiguse kohaselt kvalifitseeritud andma ja kellel on õigus anda (sealhulgas kui ta on selleks akrediteeritud volitatud organi poolt) kahtlustatavale või süüdistatavale isikule õigusala nõu ja abi.*
- (6 d) *Mõnes liikmesriigis võib suhteliselt väikeste rikkumiste korral muu kui vabaduskaotusliku karistuse määramise pädevus olla muul asutusel kui kriminaalasjades pädeval kohtul. Näiteks võib tegu olla suures ulatuses toime pandud liikluseeskirjade rikkumistega, mis võidakse kindlaks teha liikluskontrolli käigus. Sellistel juhtudel ei oleks proportsionaalne nõuda, et pädev asutus peaks tagama kõik käesoleva direktiivi alusel antud õigused. Kui liikmesriigi õiguses on sätestatud pisirikkumiste eest karistuste määramine sellise asutuse poolt ja ette on*

nähtud õigus edasi kaevata või võimalus antud juhtumi puhul muul viisil kriminaalasjades pädevasse kohtusse pöörduda, tuleks käesolevat direktiivi kohaldada üksnes kõnealuses kohtus pärast sellist edasikaebamist või kohtusse pöördumist toimuvate menetluste suhtes.

- (6 e) *Mõnes liikmesriigis loetakse kriminaalkuriteoks teatavad pisirikkumised, eelkõige liikluseeskirjade pisirikkumised, kohalike omavalitsusüksuste üldeeskirjade pisirikkumised ning avaliku korra pisirikkumised. Sellistel juhtudel ei oleks proportsionaalne nõuda, et pädev asutus peaks tagama selliste pisirikkumiste korral kõik käesoleva direktiivi alusel antud õigused. Kui liikmesriigi õiguses on pisirikkumiste puhul sätestatud, et vabaduskaotuslikku karistust ei saa määrata, tuleks käesolevat direktiivi seega kohaldada üksnes kriminaalasjades pädeva kohtu menetluste puhul.*
- (6 f) *Teatavate pisirikkumiste kuulumine käesoleva direktiivi reguleerimisalasse ei tohiks mõjutada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kohaseid liikmesriikide kohustusi tagada õiglase kohtuliku arutamise õigus, sealhulgas saada kaitsjalt õigusabi.*
- (6 g) *Likmesriigid peaksid süüdistatavale või kahtlustatavale isikule tagama tarbetu viivituseeta õiguse kasutada kaitsjat. Igal juhul peaks süüdistataval või kahtlustataval isikul olema võimalik kasutada kaitsjat enne, kui politsei või muu õiguskaitseasutus asjaomast isikut küsitleb, ja sellise küsitlemise ajal, kui uurimis- või muu pädev asutus teostab uurimis- või muud tõendite kogumise toimingut, ning tarbetu viivituseeta pärast isikult vabaduse võtmist. Igal juhul tuleks kahtlustatavale või süüdistatavale isikule anda võimalus kasutada kaitsjat kriminaalkohtumenetluse ajal, kui ta ei ole loobunud selle õiguse kasutamisest.*
- (6 h) *Käesoleva direktiivi kohaldamisel ei hõlma küsitlemine eelküsitlemist politsei või muu õiguskaitseasutuse poolt, mida tehakse ühel või kõikidel järgmistel eesmärkidel: asjaomase isiku tuvastamine, relvade omamise või muude sarnaste turvalisuse küsimuste kontrollimine või selle kindlakstegemine, kas tuleks alustada uurimist, näiteks liikluskontrolli käigus või regulaarsete juhuslike kontrollimiste käigus, kui kahtlustatav või süüdistatav isik on veel tuvastamata.*

(6 i) *Kui isikust, kes ei ole kahtlustatav või süüdistatav isik (näiteks tunnistaja), saab kahtlustatav või süüdistatav isik, peaks tal olema õigus mitte anda ütlusi iseenda vastu ja keelduda ütluste andmisest, nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on oma kohtupraktikas kinnitanud. Sellepärast on asjakohane mainida otsesõnu tegelikku olukorda, kus isikust, kes ei ole kahtlustatav või süüdistatav isik, saab politsei või muu õiguskaitseasutuse poolt kriminaalmenetluse käigus läbiviidava küsitlemise ajal kuriteo toimepanemises kahtlustatav või süüdistatav isik. Kui isikust, kes ei ole kahtlustatav ega süüdistatav isik, saab sellise küsitlemise käigus kahtlustatav või süüdistatav isik, tuleb igasugune küsitlemine viivitamata lõpetada; küsitlemist võib aga jätkata siis, kui isikule on teatavaks tehtud, et ta on kahtlustatav või süüdistatav isik, ning ta saab kasutada täielikult käesoleva direktiivi alusel ette nähtud õigusi.*

I

(11) *Kahtlustataval või süüdistataval isikul peaks olema õigus kohtuda privaatsetl kaitsjaga, kes teda esindab, sealhulgas enne küsitlemist politseis või muus õiguskaitse- või kohtuasutuses. Liikmesriigid võivad näha ette praktilise korra, mida kohaldatakse kahtlustatava või süüdistatava isiku ning tema kaitsja vaheliste kohtumiste kestuse ja sageduse suhtes, võttes arvesse iga menetluse asjaolusid, eelkõige juhtumi keerukust ja kohaldatavaid menetlusetappe. Liikmesriigid võivad samuti näha ette praktilise korra, millega tagada eelkõige kaitsja ja kahtlustatava või süüdistatava isiku turvalisus ja julgeolek kohas, kus toimub kaitsja ja kahtlustatava või süüdistatava isiku vaheline kohtumine. Selline praktiline kord ei tohiks piirata kahtlustatava või süüdistatava isiku võimalust kasutada tõhusalt ja sisuliselt õigust kohtuda oma kaitsjaga.*

(11 a) *Kahtlustataval või süüdistataval isikul peaks olema õigus suhelda teda esindava kaitsjaga. Selline suhtlemine võib toimuda igas etapis, sealhulgas enne õiguse kasutamist kohtuda oma kaitsjaga. Liikmesriigid võivad ette näha praktilise korra kahtlustatava või süüdistatava isiku ja tema kaitsja vahelise suhtlemise kestuse, sageduse ja viisi suhtes, sealhulgas sellist suhtlemist võimaldava videokonverentsi ja muu sidetehnoloogia kasutamiseks, tingimusel et selline kord ei piira*

kahtlustatava või süüdistatava isiku võimalust kasutada tõhusalt ja sisuliselt õigust suhelda oma kaitsjaga.

- (11 b) Teatavate pisirikkumiste puhul ei tohiks käesolev direktiiv takistada liikmesriikidel võimaldamast kahtlustatavale või süüdistatavale isikule õigust saada õigusabi telefoni teel. Ent õiguse selline piiramine peaks piirduma üksnes juhtudega, kui isikut ei küsitleta politseis või muus õiguskaitseasutuses.*
- (11 c) Liikmesriigid peaksid tagama, et kahtlustataval või süüdistataval isikul on õigus kaitsja kohalolekule ja tõhusale osalemisele tema küsitlemisel uurimisasutuses ning samuti kohtulikul arutamisel. Selline osalemine peaks toimuma kooskõlas menetlustega, mis on sätestatud siseriiklikus õiguses, millega võidakse reguleerida kaitsja osalemist kahtlustatava või süüdistatava isiku küsitlemisel uurimisasutuses ning samuti kohtulikul arutamisel, tingimusel et need eeskirjad ei piira võimalust kasutada tõhusalt ja sisuliselt asjaomast õigust. Kahtlustatava või süüdistatava isiku küsitlemisel uurimisasutuses või kohtulikul arutamisel võib kaitsja muu hulgas kooskõlas selliste eeskirjadega esitada küsimusi, nõuda selgitusi ja anda ütlusi, mis tuleks dokumenteerida kooskõlas siseriikliku õigusega.*
- (11 d) Kahtlustataval või süüdistataval isikul on õigus sellele, et tema kaitsja oleks vähemalt järgmiste uurimis- või muude tõendite kogumise toimingute juures, tingimusel et need on ette nähtud asjaomases siseriiklikus õiguses ja et kahtlustatav või süüdistatav isik peab juures viibima või tal on lubatud juures viibida: äratundmiseks esitamised, kus kahtlustatav või süüdistatav isik seatakse ritta koos teiste isikutega, selleks et ohver või tunnistaja ta nende seast ära tunneks; vastastamised, kus kahtlustatav või süüdistatav isik viiakse kokku ühe või enama tunnistaja või ohvriga, juhul kui nad on oluliste faktide või küsimuste suhtes eriarvamusel; kuriteo matkimised, mille juures kahtlustatav või süüdistatav isik viibib ja kus rekonstrueeritakse kuriteo asjaolud, selleks et paremini aru saada kuriteo toimepanemise viisist ja asjaoludest ning saada võimalus esitada kahtlustatavale või süüdistatavale isikule konkreetseid küsimusi. Liikmesriigid võivad näha ette praktilise korra kaitsja kohalolekuks uurimis- või muude tõendite kogumise toimingute juures, tingimusel et need meetmed ei piira võimalust*

kasutada tõhusalt ja sisuliselt asjaomaseid õigusi. Kui kaitsja viibib uurimis- või muude tõendite kogumise toimingute juures, tuleks see dokumenteerida kooskõlas asjaomase liikmesriigi õiguse kohase dokumenteerimiskorraga.

- (11 e) Liikmesriike tuleks ergutada tegema üldteave kättesaadavaks näiteks veebisaidil või politseijaoskondades kättesaadavatel teabelehtedel, et aidata kahtlustatavaid või süüdistatavaid isikuid kaitsja saamisel. Liikmesriik ei pea siiski aktiivselt taotlema, et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut, kellelt ei ole vabadust võetud, abistaks kaitsja, kui asjaomane isik ei ole ise korraldanud, et teda abistaks kaitsja. Sellisel kahtlustataval või süüdistataval isikul peaks olema võimalik võtta vabalt ühendust või konsulteerida kaitsjaga ning lasta end sellel kaitsjal abistada.*
- (11 f) Kui kahtlustatavalt või süüdistatavalt isikult võetakse vabadus, peaksid liikmesriigid võtma vajalikud meetmed, millega tagada, et asjaomasel isikul on võimalik tõhusalt kasutada oma õigust kaitsjale, sealhulgas korraldama kaitsja abi, kui asjaomasel isikul ei ole kaitsjat, välja arvatud juhul, kui ta on loobunud sellest õigusest. Selliste meetmetega võib muu hulgas ette näha, et pädevad asutused korraldavad kaitsja abi kättesaadavate kaitsjate nimekirja alusel, kust kahtlustatav või süüdistatav isik võib endale kaitsja valida. Nende meetmete hulka võiksid vajaduse korral kuuluda õigusabimeetmed.*
- (11 g) Kohtueelse kinnipidamise ja kinnipidamistingimuste osas tuleks täielikult järgida Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, ELi põhiõiguste hartas ning Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Kohtu kohtupraktikas esitatud norme. Käesoleva direktiivi alusel abi osutamisel kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes on kinni peetud, peaks asjaomasel kaitsjal olema võimalik pädevatelt asutustelt küsida, millistel tingimustel see isik on kinni peetud.*

- (11 h) *Juhtudel, kui kahtlustatava või süüdistatava isiku asukoht on geograafiliselt kaugel (näiteks ülemereterritooriumidel või kui liikmesriik teostab sõjalisi operatsioone väljaspool oma territooriumi või osaleb sellistes operatsioonides), on liikmesriikidel lubatud teha ajutine erand kahtlustatava või süüdistatava isiku õigusest kasutada kaitsjat tarbetu viivitusega pärast isikult vabaduse võtmist. Sellisel põhjusel tehtud ajutise erandi kohaldamise ajal ei ole pädevatel asutustel lubatud asjaomast isikut küsitleda ega teostada käesolevas direktiivis sätestatud mis tahes uurimis- või muud tõendite kogumise toimingut. Kui kahtlustatava või süüdistatava isiku asukoha geograafilise kauguse tõttu ei ole viivitamata võimalik kasutada kaitsjat, peaksid liikmesriigid korraldama nendevahelise suhtluse telefoni või videokonverentsi teel, välja arvatud juhul, kui see on täiesti võimatu.*
- (11 i) *Liikmesriikidel peaks olema lubatud teha kohtueelses etapis kaitsja kasutamise õigusest ajutine erand, kui esineb kiireloomuline vajadus hoida ära tõsiseid negatiivseid tagajärgi inimese elule, vabadusele või füüsilisele puutumatusele. Sellisel põhjusel tehtud ajutise erandi kohaldamise ajal võivad pädevad asutused kahtlustatavat või süüdistatavat isikut küsitleda ilma kaitsja kohalolekuta, eeldusel et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut on teavitatud sellest, et tal on õigus keelduda ütluste andmisest ja et ta võib seda õigust kasutada, ning et küsitlemine ei kahjusta kaitse õigusi, sealhulgas õigust mitte anda iseenda vastu ütlusi. Küsitlemist võib läbi viia üksnes sellel eesmärgil ja sellises ulatuses, mis on vajalik inimese elule, vabadusele või füüsilisele puutumatusele tõsiste negatiivsete tagajärgede ärahoidmiseks olulise teabe saamiseks. Selle erandi kuritarvitamine kahjustaks põhimõtteliselt pöördumatult kaitse õigusi.*
- (11 j) *Liikmesriikidel peaks samuti olema lubatud teha kohtueelses etapis kaitsja kasutamise õigusest ajutine erand, kui uurimisasutuste viivitamatu tegutsemine on hädavajalik selleks, et vältida märkimisväärse kahju tekitamist kriminaalmenetlusele, eelkõige hoida ära oluliste tõendite hävitamist või muutmist või tunnistajate mõjutamist. Sellisel põhjusel tehtud ajutise erandi kohaldamise ajal võivad pädevad asutused kahtlustatavat või süüdistatavat isikut küsitleda ilma kaitsja kohalolekuta, eeldusel et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut on teavitatud sellest, et tal on õigus keelduda ütluste andmisest ja et ta võib seda*

õigust kasutada, ning et küsitlemine ei kahjusta kaitse õigusi, sealhulgas õigust mitte anda iseenda vastu ütlusi. Küsitlemist võib läbi viia üksnes sellel eesmärgil ja sellises ulatuses, mis on vajalik kriminaalmenetlusele märkimisväärse kahju ärahoidmiseks olulise teabe saamiseks. Selle erandi kuritarvitamine kahjustaks põhimõtteliselt pöördumatult kaitse õigusi.

- (11 k) Kahtlustatava või süüdistatava isiku ja tema kaitsja vahelise suhtluse konfidentsiaalsus on kaitse õiguste tõhusa teostamise seisukohast määrava tähtsusega ning oluline osa õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele. Liikmesriigid peaksid seepärast ilma eranditeta austama kaitsja ja kahtlustatava või süüdistatava isiku vaheliste kohtumiste ja mis tahes muu suhtluse vormi konfidentsiaalsust, kui kahtlustatav või süüdistatav isik kasutab käesolevas direktiivis sätestatud õigust kaitsjale. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei piira menetlusi sellise olukorra käsitlemiseks, kus objektiivsete ja faktiliste asjaolude põhjal kahtlustatakse, et kaitsja on osalenud kuriteo toimepanemises koos kahtlustatava või süüdistatava isikuga. Kaitsja kuritegelikku tegevust ei tohiks pidada kahtlustatavale või süüdistatavale isikule õiguspärase abi andmiseks käesoleva direktiivi raamistikus. Kohustus austada konfidentsiaalsust ei eelda üksnes seda, et liikmesriigid peaksid hoiduma sekkumast sellisesse suhtlusesse või takistamast sellist suhtlust, vaid ka seda, et juhul kui kahtlustatavalt või süüdistatavalt isikult on võetud vabadus või ta leiab end muul viisil riigi kontrolli all olevat, peaksid liikmesriigid tagama suhtluse korra järgimise ja kaitsma konfidentsiaalsust. See ei tohiks piirata kinnipidamisasutustes kasutatavaid mehhanisme, mille eesmärk on hoida ära kinnipeetavatele keelatud esemete saatmist (näiteks kirjavahetuse jälgimine), niivõrd kui sellised mehhanismid ei luba pädevatel asutustel lugeda kahtlustatava või süüdistatava isiku ja tema kaitsja vahelist kirjavahetust. Käesoleva direktiiviga ei piirata samuti siseriiklikus õiguses ette nähtud menetlusi, mille kohaselt kirjade edasisaatmisest võidakse keelduda, kui saatja ei nõustu sellega, et kirjad esitatakse kõigepealt pädevale kohtule.*

- (11 l) *Käesoleva direktiiviga ei tohiks piirata konfidentsiaalsusnõude rikkumist, mis tuleneb pädevate asutuste poolt teostatud seaduslikust järelevalvest. Samuti ei tohiks käesoleva direktiiviga piirata tööd, mida teevad näiteks riikide luureteenistused riigi julgeoleku kaitsmisel kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 4 lõikega 2 või mis kuulub Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 72 reguleerimisalasse; viimatinimetatud artikli kohaselt ei mõjuta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala käsitlev V jaotis liikmesriikide nende kohustuste täitmist, mis on seotud avaliku korra säilitamise ja sisejulgeoleku kaitsmisega.*
- (12) *Kahtlustataval või süüdistataval isikul, kellelt on võetud vabadus, peaks olema õigus lasta teatada vabaduse võtmisest tarbetu viivitusega vähemalt ühele enda poolt valitud isikule, näiteks pereliikmele või tööandjale, eeldusel et see ei tohiks kahjustada asjaomase isiku suhtes algatatud kriminaalmenetluste või mis tahes muu kriminaalmenetluste korra kohast läbiviimist. Liikmesriigid võivad näha ette praktilise korra kõnealuse õiguse kohaldamise suhtes, tingimusel et sellega ei piirata asjaomase õiguse sisu ja tõhusat kasutamist. Piiratud erandjuhtudel peaks siiski jääma võimalus teha sellest õigusest ajutine erand, kui see on juhtumi konkreetseid asjaolusid silmas pidades ühe käesolevas direktiivis sätestatud mõjuva põhjusega põhjendatav. Kui pädevad asutused näevad ette sellise ajutise erandi kehtestamise konkreetse kolmanda isiku suhtes, peaksid nad esmalt kaaluma, kas kahtlustatavalt või süüdistatavalt isikult vabaduse võtmisest võiks teavitada mõnda teist asjaomase isiku poolt nimetatud kolmandat isikut.*

- (13) Kahtlustataval või süüdistataval isikul peaks *temalt vabaduse võtmise ajal olema õigus tarbetu viivitusega suhelda vähemalt ühe enda poolt nimetatud kolmanda isikuga, näiteks sugulasega. Liikmesriigid võivad selle õiguse kasutamist piirata või edasi lükata lähtuvalt kohustuslikest nõuetest või proportsionaalsetest tegevusnõuetest. Sellisteks nõueteks võib olla näiteks vajadus hoida ära tõsiseid negatiivseid tagajärgi inimese elule, vabadusele või füüsilisele puutumatusel, vajadus vältida kahju tekitamist kriminaalmenetlusele, vajadus hoida ära kuriteo toimepanemine, vajadus oodata ära kohtulik arutamine ja vajadus kaitsta kuriteo ohvreid. Kui pädevad asutused näevad ette konkreetse kolmanda isikuga suhtlemise õiguse kasutamise piiramise või edasilükkamise, peaksid nad kõigepealt kaaluma, kas süüdistatav või kahtlustatav isik võiks suhelda mõne teise tema poolt nimetatud kolmanda isikuga. Liikmesriigid võivad näha ette praktilise korra kolmandate isikutega suhtlemise aja, vahendite, kestuse ja sageduse suhtes, võttes arvesse vajadust hoida isikult vabaduse võtmise kohas korda, turvalisust ja julgeolekut.*
- (13 a) *Sellise kahtlustatava või süüdistatava isiku õigus konsulaarabile, kellelt on võetud vabadus, on sätestatud 1963. aasta konsulaarsuhete Viini konventsiooni artiklis 36, mille kohaselt riikidele on antud juurdepääsuõigus oma kodanikele. Käesoleva direktiiviga antakse vastav õigus kahtlustatavatele või süüdistatavatele isikutele, kellelt on võetud vabadus, kui nad selleks soovi avaldavad. Diplomaatilised asutused võivad kasutada konsulaarkaitset, kui nad täidavad konsulaarasutuste ülesandeid.*
- (13 b) *Liikmesriigid peaksid esitama oma siseriiklikes õigusaktides selgelt põhjused ja kriteeriumid mis tahes ajutise erandi tegemiseks käesoleva direktiivi alusel antud õigustest ning kasutama neid erandeid piiratud määral. Mis tahes ajutine erand, mis on lubatud käesoleva direktiivi kohaselt, peaks olema proportsionaalne ja ajaliselt rangelt piiratud, see ei tohiks põhineda üksnes väidetava kuriteo liigil või raskusastmel ega kahjustada õiglast menetlust üldiselt. Liikmesriigid peaksid tagama, et kui loa käesoleva direktiivi alusel erandi tegemiseks annab õigusasutus, mis ei ole kohtunik või kohus, võib kohus asjaomast otsust hinnata vähemalt kohtumenetluse etapis.*

- (13 c) *Ilma et see piiraks siseriikliku õiguse kohaldamist, mille kohaselt on kaitsja kohalolek või abi kohustuslik, peaks kahtlustataval või süüdistataval isikul olema võimalik loobuda käesoleva direktiivi alusel antud õigusest, tingimusel et talle on suuliselt või kirjalikult antud lihtsas ja arusaadavas sõnastuses selget ja piisavat teavet asjaomase õiguse sisust ja sellest õigusest loobumise võimalikest tagajärgedest. Teabe andmisel tuleks arvesse võtta asjaomase isikuga seotud konkreetseid tegureid, sealhulgas isiku vanust ning tema vaimset ja füüsilist seisundit.*
- (13 d) *Loobumist ja selle asjaolusid käsitlev teave tuleks dokumenteerida, kasutades asjaomase liikmesriigi õiguse kohast dokumenteerimise menetlust. See ei tohiks tekitada liikmesriikidele lisakohustusi võtta kasutusele uusi mehhanisme ega tekitada täiendavat halduskoormust.*
- (13 e) *Kahtlustataval või süüdistataval isikul peaks olema võimalus tühistada loobumisotsus kriminaalmenetluse käigus igal ajal ning teda tuleks sellest võimalusest teavitada. Loobumisotsuse tühistamine peaks jõustuma alates tühistamise hetkest. Seega ei peaks olema vajadust alustada uuesti küsitlemist ega mingeid menetlustoiminguid, mis tehti sel ajal, kui asjaomasest õigusest oli loobutud.*

- (21) Isikul, kelle kohta on välja antud Euroopa vahistamismäärus, peaks olema õigus kasutada kaitsjat määrust täitvas liikmesriigis, et ta saaks tõhusalt kasutada õigusi, mis talle on antud nõukogu **13. juuni 2002. aasta** raamotsusega 2002/584/JSK ***Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta***¹. ***Kui kaitsja osaleb tagaotsitava isiku ülekuulamisel määrust täitva õigusasutuse poolt, võib ta muu hulgas kooskõlas siseriiklikus õiguses sätestatud menetlusega esitada küsimusi, nõuda selgitusi ja anda ütlusi. Osalemise asjaolu tuleks dokumenteerida kooskõlas siseriikliku õigusega.***
- (21 a) ***Tagaotsitaval isikul peaks olema õigus kohtuda privaatselt kaitsjaga, kes teda määrust täitvas riigis esindab. Liikmesriigid võivad näha ette praktilise korra, mida kohaldatakse selliste kohtumiste kestuse ja sageduse suhtes, võttes arvesse juhtumi konkreetseid asjaolusid. Samuti võivad liikmesriigid näha ette praktilise korra, millega tagada eelkõige kaitsja ja tagaotsitava isiku turvalisus ja julgeolek kohas, kus toimub kaitsja ja tagaotsitava isiku vaheline kohtumine. Ühegi sellise praktilise korraga ei tohiks piirata tagaotsitava isiku võimalust kasutada tõhusalt ja sisuliselt õigust kohtuda oma kaitsjaga.***
- (21 b) ***Tagaotsitaval isikul peaks olema õigus suhelda kaitsjaga, kes teda määrust täitvas liikmesriigis esindab. Selline suhtlemine võib toimuda igas etapis, sealhulgas enne õiguse kasutamist kohtuda oma kaitsjaga. Liikmesriigid võivad samuti näha ette praktilise korra tagaotsitava isiku ja tema kaitsja vahelise suhtlemise kestuse, sageduse ja viisi suhtes, sealhulgas sellist suhtlemist võimaldava videokonverentsi ja muu sidetehnoloogia kasutamiseks, tingimusel et selle korraga ei piirata tagaotsitava isiku võimalust kasutada tõhusalt ja sisuliselt õigust suhelda oma kaitsjaga.***
- (21 c) ***Määrust täitvad liikmesriigid peaksid võtma vajalikud meetmed, millega tagada, et tagaotsitaval isikul on võimalik määrust täitvas liikmesriigis kasutada tõhusalt oma õigust kaitsjale, sealhulgas korraldama kaitsja abi, kui asjaomasel isikul ei ole kaitsjat, välja arvatud juhul, kui ta on sellest õigusest loobunud. Asjakohaseid meetmeid, sealhulgas vajaduse korral õigusabimeetmeid, tuleks reguleerida***

¹ EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1.

siseriikliku õigusega. Selliste meetmetega võib muu hulgas ette näha, et pädevad asutused korraldavad kaitsja abi kättesaadavate kaitsjate nimekirja alusel, kust tagaotsitav isik võib endale kaitsja valida.

(21 d) *Tarbetu viivitusega pärast teate saamist, et tagaotsitav isik soovib määrata kaitsja määruse teinud liikmesriigis, esitab selle liikmesriigi pädev asutus tagaotsitavale isikule teabe, mis aitab tal seal kaitsjat määrata. Sellise teabe hulka võiks kuuluda näiteks kaitsjate kehtiv nimekiri või määruse teinud liikmesriigis valves oleva kaitsja nimi, kes võib anda teavet ja nõu Euroopa vahistamismääruse asjades. Liikmesriigid peaksid asjakohaselt advokatuurilt nõudma sellise nimekirja koostamist.*

(21 e) *Üleandmiskord on liikmesriikide vahel kriminaalasjades koostöö tegemisel otsustava tähtsusega. Nõukogu raamotsuses 2002/584/JSK esitatud ajapiirangutest kinnipidamine on sellise koostöö puhul väga tähtis. Seepärast, kui tagaotsitavatel isikutel peaks olema Euroopa vahistamismääruse täitmise menetlustes võimalik oma käesolevas direktiivis sätestatud õigusi täiel määral kasutada, tuleks nendest ajapiirangutest siiski kinni pidada.*

█
(24) Kuna **liidus** ei ole siiani õigusabi käsitlevat **seadusandlikku akti**, peaksid liikmesriigid █ kohaldama õigusabi käsitlevaid **siseriiklikke õigusakte**, mis peaksid olema kooskõlas ELi põhiõiguste harta, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikaga. █

(25) **Liidu** õiguse tõhususe **põhimõtte kohaselt peaksid** liikmesriigid **kehtestama** asjakohased **ja** tõhusad õiguskaitsevahendid █, **millega kaitsta** üksikisikutele **käesoleva direktiiviga** antud **õigusi**.

█
(27) **Liikmesriigid peaksid tagama, et kahtlustatava või süüdistatava isiku antud ütluste või selliste tõendite hindamisel, mille saamisel rikuti tema õigust kaitsjale, või juhtudel, kui sellest õigusest erandi tegemine oli käesoleva direktiivi kohaselt**

lubatud, austatakse kaitseõigusi ja menetluse õiglust; sellega seoses tuleks arvesse võtta Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat, mille kohaselt on kaitse õigusi põhimõtteliselt pöördumatult rikutud, kui ilma kaitsja kasutamisetä politseiülekuulamise ajal antud inkrimineerivaid ütlusi kasutatakse süüdimõistmiseks. See ei tohiks piirata ütluste kasutamist muul siseriikliku õigusega lubatud eesmärgil, näiteks selleks, et teha kiireloomulisi uurimistoiminguid, et hoida ära muude kuritegude toimepanemist või tõsisemaid negatiivseid tagajärgi teistele isikutele, või seoses kiireloomulise vajadusega vältida märkimisväärse kahju tekitamist kriminaalmenetlusele, kui kaitsja kasutamine või uurimisega viivitamine kahjustaks pöördumatult raske kuriteo käimasolevat uurimist. Samuti ei tohiks see piirata tõendite lubatavust puudutavate siseriiklike eeskirjade või süsteemide kohaldamist ega takistada liikmesriikidel kasutamast süsteemi, kus kõik olemasolevad tõendid võidakse saada kohtus või kohtuniku ees enne selliste tõendite lubatavuse eraldi või eelnevat hindamist.

(27 a) *Õiglase kohtumõistmise aluseks on kohustus hoolitseda kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute eest, kes on potentsiaalselt ebasoodsas olukorras. Seetõttu peaksid prokuratuur, õiguskaitseasutused ja kohtud tagama, et sellistel isikutel on võimalik tõhusalt kasutada käesolevas direktiivis sätestatud õigusi, näiteks võttes arvesse igasugust võimalikku haavatavust, mis mõjutab nende võimet kasutada õigust kaitsjale ja lasta vabaduse võtmisest teavitada kolmandat isikut, ning võttes asjakohaseid meetmeid kõnealuste õiguste tagamiseks.*

■

(29) Käesolev direktiiv on koosõlas ELi põhiõiguste hartas tunnustatud põhiõiguste ja põhimõtetega, nagu piinamise ja ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise keeld, õigus vabadusele ja turvalisusele, õigus austusele era- ja perekonnaelu vastu, õigus isikupuutumatusse, lapse õigused, puudega inimeste integreerimine ühiskonda, õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning süütuse presumptsioon ja kaitseõigus. Käesolevat direktiivi tuleb rakendada nende õiguste ja põhimõtete kohaselt.

- (29 a) *Liikmesriigid peaksid tagama, et käesoleva direktiivi sätteid, kui need vastavad Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga tagatud õigustele, rakendatakse kooskõlas nimetatud konventsiooni sätetega, nagu neid on tõlgendatud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikas.*
- (29 b) *Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad. Liikmesriigid võivad käesolevas direktiivis sätestatud õigusi laiendada, et tagada kõrgem kaitse tase. Selline kõrgem kaitse tase ei või takistada kohtuotsuste vastastikust tunnustamist, mida need miinimumeeskirjad peaksid hõlbustama. Kaitse tase ei tohiks kunagi langeda allapoole nõuetest, mis on sätestatud ELi põhiõiguste hartas ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, nagu seda on oma kohtupraktikas tõlgendanud Euroopa Kohus ja Euroopa Inimõiguste Kohus.*
- (30) Käesolevas direktiivis edendatakse *laste* õigusi ja arvestatakse Euroopa Nõukogu suuniseid lapsesõbraliku õigusemõistmise kohta, eelkõige selle sätteid, *mis käsitlevad lastele antavat* teavet ja nõustamist. Direktiivis tagatakse, et *kahtlustatavatele ja süüdistatavatele isikutele, sealhulgas lastele tuleks anda piisavalt teavet, et nad mõistaksid käesoleva direktiivi kohaselt saadud õigusest loobumise tagajärgi ning seda, et loobumine peaks olema vabatahtlik ja ühemõtteline.* Kahtlustatava või süüdistatava lapse *eest vanemlikku vastutust kandvale isikule* tuleks võimalikult kiiresti teatada *lapselt vabaduse võtmisest ja selle põhjustest. Kui sellise teabe andmine lapse eest vanemlikku vastutust kandvale isikule ei ole* lapse huvides, *tuleks teatada muule sobivale täiskasvanule, näiteks sugulasele. See ei tohiks piirata nende siseriiklike õigusaktide kohaldamist, mis nõuavad, et mis tahes eriasutustele, institutsioonidele või üksikisikutele ja eriti nendele, kes vastutavad laste kaitse või heaolu eest, tuleks lapselt vabaduse võtmisest samuti teatada. Liikmesriigid peaksid hoiduma kolmanda isikuga suhtlemise õiguse kasutamise piiramisest või edasilükkamisest süüdistatava või kahtlustatava lapse puhul, kellelt on võetud vabadus, ning tegema seda üksnes väga erandlikel juhtudel. Edasilükkamise kohaldamisel ei tohiks aga last hoida isolatsioonis, vaid tal peab olema lubatud suhelda näiteks laste kaitse või heaolu eest vastutava institutsiooni või isikuga.*

(30 a) *Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide kohta kohustuvad liikmesriigid lisama põhjendatud juhtudel ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi komponentide ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on õigustatud.*

■

(32) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt ühiste miinimumeeskirjade kehtestamist seoses õigusega kasutada kaitsjat ja õigusega lasta teavitada kolmandat isikut vabaduse võtmisest, ei ole võimalik liikmesriikide poolt piisaval määral saavutada ja meetme ulatuse tõttu on see paremini saavutatav liidu tasandil, võib liit vastu võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv *nende eesmärkide* saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(33) ■ Ilma et see piiraks Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 4 kohaldamist, ei osale Ühendkuningriik ja Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmises ja see ei ole nende jaoks siduv ega kohaldatav ■ .

(34) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokollide artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel, mistõttu see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. PEATÜKK

Eesmärk ja reguleerimisala

Artikkel 1

Eesmärk

Käesolevas direktiivis sätestatakse *miinimumeeskirjad*, mis käsitlevad kriminaalmenetluse raames kahtlustatavate või süüdistatavate isikute ning nõukogu raamotsuse 2002/584/JSK¹ kohaste menetlustega („*Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlused*”) hõlmatud isikute õigust kaitsjale ja õigust *lasta teavitada vabaduse võtmisest kolmandat isikut*.

Artikkel 2

Reguleerimisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse *kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate isikute suhtes* alates sellest ajast, kui liikmesriigi pädevad asutused *on sellele* isikule ametliku teate saatmisega või muul moel teatavaks *teinud*, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanemises, *olenemata sellest, kas talt on võetud vabadus või mitte*. *Direktiivi kohaldatakse* kuni menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse selle küsimuse lõplikku otsustamist, kas kahtlustatav või süüdistatav isik on süüteo toime pannud, sealhulgas vajaduse korral süüdimõistmine ja edasikaebuste lahendamine.
2. Käesolev direktiiv kehtib isikutele, kelle suhtes kohaldatakse *Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlusi* alates nende vahistamise hetkest määrust täitvas *liikmesriigis kooskõlas artikliga 11*.
 - 2 a. *Käesolevat direktiivi kohaldatakse samadel tingimustel, nagu on sätestatud lõikes 1, ka muude kui kahtlustatavate või süüdistatavate isikute suhtes, kellest saavad kahtlustatavad või süüdistatavad isikud politseis või muus õiguskaitseasutuses läbiviidava küsitlemise käigus.*
 - 2 b. *Ilma et see piiraks õigust õiglasele kohtulikule arutamisele pisirikkumiste puhul,*

a) *kui liikmesriigi õiguses on sätestatud karistuse määramine muu asutuse kui kriminaalasjades pädeva kohtu poolt ja sellise karistuse määramise võib sellisele kohtule edasi kaevata või sellega võib pöörduda kohtusse või*

b) *kui vabaduskaotuslikku karistust ei saa määrata,*

kohaldatakse käesolevat direktiivi üksnes kriminaalasjades pädeva kohtu menetluste suhtes.

Käesolevat direktiivi tuleks aga kriminaalmenetluse etapist olenemata kohaldada täielikult juhul, kui kahtlustatavalt või süüdistatavalt isikult on võetud vabadus.

¹ *EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1.*

2. PEATÜKK

Õigus kaitsjale

Artikkel 3

Õigus kaitsjale kriminaalmenetluses

1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustatavatel ja süüdistatavatel isikutel **on õigus kasutada kaitsjat nii pika aja jooksul ja sellisel viisil, mis annab asjaomasele isikule võimaluse kasutada oma kaitseõigusi praktiliselt ja tõhusalt.**

2. **Kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse tarbetu viivitusega võimalus kasutada kaitsjat. Igal juhul saab kahtlustatav või süüdistatav isik võimaluse kasutada kaitsjat alates järgmisest hetkest, olenevalt sellest, milline neist on varasem:**

- a) **enne tema küsitlemist politseis või muus õiguskaitse- või kohtuasutuses;**
- b) **siis, kui uurimis- või muud pädevad asutused teostavad uurimis- või muid tõendite kogumise toiminguid kooskõlas lõike 3 punktiga c;**
- c) **tarbetu viivitusega pärast vabaduse võtmise hetke;**
- d) **aegsasti enne seda, kui kahtlustatav või süüdistatav isik, kes on saanud kutse ilmuda kriminaalajasjades pädeva kohtu ette, ilmub selle kohtu ette.**

- 2 a. **Õigus kaitsjale hõlmab järgmist:**

- a) **liikmesriigid tagavad, et kahtlustataval või süüdistataval isikul on õigus suhelda ja kohtuda privaatsetl teda esindava kaitsjaga, sealhulgas enne küsitlemist politseis või muus õiguskaitse- või kohtuasutuses;**
- b) **liikmesriigid tagavad, et kahtlustataval või süüdistataval isikul on õigus sellele, et tema kaitsja viibib küsitlemise juures ja osaleb selles aktiivselt. Selline osalemine toimub kooskõlas siseriiklikus õiguses sätestatud**

menetlustega, tingimusel et need menetlused ei piira võimalust kasutada tõhusalt ja sisuliselt asjaomast õigust. Kui kaitsja osaleb küsitlemisel, dokumenteeritakse see siseriikliku õiguse kohaselt;

c) liikmesriigid tagavad, et kahtlustataval või süüdistataval isikul on õigus vähemalt sellele, et tema kaitsja viibiks järgmiste uurimis- või tõendite kogumise toimingute juures, kui need toimingud on sätestatud asjaomastes siseriiklikes õigusaktides ja kui kahtlustatav või süüdistatav isik peab asjaomase toimingu juures olema või tal on lubatud seal olla:

i) äratundmiseks esitamised;

ii) vastastamised;

iii) kuriteo matkimine.

2 b. *Likmesriigid püüavad teha üldteabe kättesaadavaks, et aidata kahtlustatavaid või süüdistatavaid isikuid kaitsja saamisel.*

Ilma et see piiraks siseriiklikku õigust, mille kohaselt kaitsja kohalolek on kohustuslik, peavad liikmesriigid võtma vajalikud meetmed selle tagamiseks, et kahtlustataval või süüdistataval isikul, kellelt on võetud vabadus, on võimalik kasutada tõhusalt oma õigust kaitsjale, välja arvatud juhul, kui ta on sellest õigusest kooskõlas artikliga 9 loobunud.

- 2 c. *Lüikmesriigid võivad erandjuhtudel ja üksnes kohtueelses etapis teha ajutise erandi lõike 2 punkti c kohaldamisest, kui kahtlustatava või süüdistatava isiku asukoha geograafilise kauguse tõttu on kaitsja kasutamise õigust pärast vabaduse võtmist tarbetu viivitusega võimatu tagada.*
- 2 d. *Lüikmesriigid võivad erandjuhtudel ja üksnes kohtueelses etapis teha lõikes 3 sätestatud õiguste kohaldamisest ajutise erandi, kui see on (ja sellises ulatuses, mis on) juhtumi konkreetsetest asjaoludest tulenevalt põhjendatud ühe või enama järgmise mõjuva põhjusega:*
- a) *kiireloomuline vajadus hoida ära tõsiseid negatiivseid tagajärgi inimese elule, vabadusele või füüsilisele puutumatusse;*
 - b) *uurimisasutuste viivitamatu tegutsemine on hädavajalik selleks, et vältida märkimisväärse kahju tekitamist kriminaalmenetlusele.*

Artikkel 4

Konfidentsiaalsus

Liikmesriigid austavad kahtlustatava või süüdistatava isiku ja tema kaitsja vahelise suhtluse konfidentsiaalsust, kui kahtlustatav või süüdistatav isik kasutab käesolevas direktiivis sätestatud õigust kaitsjale. See hõlmab kohtumisi, kirjavahetust, telefonivestlusi ja siseriikliku õigusega lubatud mis tahes muid suhtlusvorme.

3. PEATÜKK

Kolmanda isiku teavitamine vabaduse võtmisest ning suhtlemine kolmandate isikute ja konsulaarasutustega

Artikkel 5

Õigus lasta kolmandat isikut vabaduse võtmisest teavitada

1. Liikmesriigid tagavad, et ***kahtlustataval või süüdistataval isikul***, kellelt on võetud vabadus, on õigus ***sellele, et tarbetu viivitusega teatataks vabaduse võtmisest*** vähemalt ühele ***tema*** poolt nimetatud isikule, ***näiteks sugulasele või tööandjale, kui ta seda soovib.***
2. Kui ***kahtlustatav või süüdistatav isik*** on ***laps***, tagavad liikmesriigid, et ***lapse eest vanemlikku vastutust kandvale isikule*** teatatakse nii kiiresti kui võimalik vabaduse võtmisest ja selle põhjustest, välja arvatud juhul, kui see ei ole lapse huvides, mille korral teavitatakse juhtunust mõnda teist sobivat täiskasvanut. ***Käesoleva lõike kohaldamisel on laps isik, kes on alla 18 aasta vanune.***
- 2 a. ***Liikmesriigid võivad teha ajutise erandi lõigetes 1 ja 2 sätestatud õiguste kohaldamisest, kui see on juhtumi konkreetsetest asjaoludest tulenevalt põhjendatud ühe järgmise mõjuva põhjusega:***
 - a) ***kiireloomuline vajadus hoida ära tõsiseid negatiivseid tagajärgi inimese elule, vabadusele või füüsilisele puutumatusse;***
 - b) ***kiireloomuline vajadus vältida olukorda, kus võiks tekkida märkimisväärne***

kahju kriminaalmenetlusele.

- 2 b. Kui liikmesriigid teevad ajutise erandi lõikes 2 sätestatud õiguse kohaldamisest, tagavad nad, et laste kaitse või heaolu eest vastutavale asutusele teatatakse tarbetu viivitusega lapselt vabaduse võtmisest.*

Artikkel 5 a

Õigus suhelda vabaduse võtmise ajal kolmandate isikutega

- 1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustataval või süüdistataval isikul, kellelt on võetud vabadus, on õigus tarbetu viivitusega suhelda vähemalt ühe tema poolt nimetatud isikuga, näiteks sugulasega.*
- 2. Liikmesriigid võivad selle õiguse kasutamist piirata või edasi lükata lähtuvalt kohustuslikest nõuetest või proportsionaalsetest tegevusnõuetest.*

Artikkel 6

Õigus suhelda konsulaarasutustega

- 1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustataval või süüdistataval isikul, kellelt on võetud vabadus ja kes on välisriigi kodanik, on õigus soovi korral lasta vabaduse võtmisest tarbetu viivitusega teatada oma päritoluriigi konsulaarasutustele ning nende asutustega suhelda. Kui aga kahtlustatav või süüdistatav isik on kahe või enama riigi kodanik, võib ta valida, millise riigi konsulaarasutusele tuleb teatada temalt vabaduse võtmisest, kui ta peab seda vajalikuks, ja kellega ta soovib suhelda.*
- 1 a. Samuti on kahtlustataval või süüdistataval isikul õigus lasta end külastada oma konsulaarasutustel, õigus nendega vestelda ja vahetada kirju ning õigus lasta oma konsulaarasutustel korraldada tema seaduslikku esindamist kokkuleppel nende asutustega ning asjaomase kahtlustatava või süüdistatava isiku soovide kohaselt.*
- 1 b. Käesolevas artiklis sätestatud õiguste kasutamist võib reguleerida siseriiklike õigusaktide või menetlustega, tingimusel et sellised õigusaktid ja menetlused võimaldavad viia täielikult ellu eesmärgid, milleks need õigused on kavandatud.*

4. PEATÜKK

Erandid ja loobumine

Artikkel 8

Ajutiste erandite kohaldamise üldtingimused

1. *Artikli 3 lõike 5, artikli 3 lõike 6 ja artikli 5 lõike 3 kohaselt tehtav mis tahes ajutine erand*

a) *on proportsionaalne ega või minna vajalikust kaugemale;*

a a) on ajaliselt rangelt piiratud;

b) ei või põhineda üksnes väidetava kuriteo liigil või raskusastmel ***ning***

█

e) ei kahjusta menetluse ***üldist*** õiglust.

█

2. *Artikli 3 lõike 5 ja artikli 3 lõike 6 kohaselt tehtavaid ajutisi erandeid* võib lubada üksnes nõuetekohaselt põhjendatud otsusega, mille **■** teeb iga üksikjuhtumi korral eraldi *kas kohtuasutus või muu pädev asutus, tingimusel et otsuse võib kohtulikult läbi vaadata. Nõuetekohaselt põhjendatud otsus dokumenteeritakse asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt.*
3. *Artikli 5 lõike 3 kohaselt tehtavaid ajutisi erandeid võib lubada üksnes igal üksikjuhtumil eraldi tehtud otsusega, mille teeb kas kohtuasutus või muu pädev asutus, tingimusel et otsuse võib kohtulikult läbi vaadata.*

Artikkel 9

Loobumine

1. Ilma et see piiraks siseriikliku õiguse kohaldamist, mille kohaselt on kaitsja kohalolek või abi kohustuslik, *tagavad liikmesriigid igasuguse loobumise korral käesoleva direktiivi artiklites 3 ja 11 osutatud õigusest, et:*
 - a) *kahtlustatavale või süüdistatavale isikule on antud lihtsas ja arusaadavas sõnastuses suuliselt või kirjalikult selget ja piisavat teavet asjaomase õiguse sisust ning sellest loobumise võimalikest tagajärgedest ning*
■
 - c) loobumine on olnud vabatahtlik ja ühemõtteline.
2. Loobumist, *mida võib teha kirjalikult või suuliselt, ning samuti loobumise asjaolusid käsitlev teave dokumenteeritakse, kasutades asjaomase liikmesriigi õiguse kohast dokumenteerimise menetlust.*
3. Liikmeriigid tagavad, et loobumisotsust saab tühistada *igal ajal kriminaalmenetluse käigus ning et kahtlustatavat või süüdistatavat isikut teavitatakse sellest võimalusest. Loobumisotsuse tühistamine jõustub alates tühistamise hetkest.*

5. PEATÜKK

Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlused

Artikkel 11

Õigus kaitsjale Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlustes

1. Liikmesriigid tagavad, et isikul, **kelle üleandmist nõutakse kooskõlas** nõukogu **raamotsusega** 2002/584/JSK, on õigus kaitsjale **█** pärast Euroopa vahistamismääruse kohast vahistamist määrust täitvas liikmesriigis.
2. **Määrust täitvas liikmesriigis** kaitsja kasutamise õiguse sisu osas on **tagaotsitaval** isikul **selles** liikmesriigis järgmised õigused:
 - a) õigus kasutada kaitsjat nii pika aja jooksul ja viisil, mis annab talle võimaluse kasutada oma õigusi tõhusalt **ning igal juhul tarbetu viivitusega pärast temalt vabaduse võtmist**;
 - b) õigus kohtuda **ja suhelda** teda esindava kaitsjaga;
 - c) **tema kaitsjal on** õigus **viibida tagaotsitava isiku ülekuulamise juures määrust täitva õigusasutuse poolt ja osaleda sellel siseriiklikus õiguses sätestatud korra kohaselt. Kui kaitsja osaleb ülekuulamisel, dokumenteeritakse see siseriikliku õiguse kohaselt.**

█
- 2 a. **Käesoleva direktiivi artiklites 4, 5, 5 a, 6, 9 ja (kui kohaldatakse artikli 5 lõike 3 kohaselt tehtud ajutist erandit) artiklis 8 sätestatud õigusi kohaldatakse määrust täitvas liikmesriigis mutatis mutandis Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluste suhtes.**

- 2 b. *Määrust täitva liikmesriigi pädev asutus teatab tagaotsitavale isikule tarbetu viivituseeta pärast temalt vabaduse võtmist, et tal on õigus määrata kaitsja määruse teinud liikmesriigis. Määruse teinud liikmesriigis asuva kaitsja ülesanne on abistada kaitsjat, kes asub määrust täitvas liikmesriigis, andes talle teavet ja nõu, et tagaotsitaval isikul oleks võimalik tõhusalt kasutada nõukogu raamotsusest 2002/584/JSK tulenevaid õigusi.*
- 2 c. *Kui tagaotsitav isik soovib kasutada seda õigust ja tal ei ole kaitsjat määruse teinud liikmesriigis juba olemas, teavitab määrust täitva liikmesriigi pädev asutus sellest viivitamata määruse teinud liikmesriigi pädevat asutust. Selle liikmesriigi pädev asutus esitab tagaotsitavale isikule tarbetu viivituseeta teabe, mis aitab tal seal kaitsjat määrata.*
- 2 d. *Tagaotsitava isiku õigus määrata määruse teinud liikmesriigis kaitsja, kes abistaks tema kaitsjat, kes asub määrust täitvas liikmesriigis, ei piira nõukogu raamotsuses 2002/584/JSK sätestatud tähtaegasid ega määrust täitva õigusasutuse kohustust teha nimetatud raamotsuses kindlaks määratud aja jooksul ja tingimustel otsus selle isiku võimaliku üleandmise kohta.*

█

6. PEATÜKK

Üld- ja lõppsätted

Artikkel 12

Tasuta õigusabi

■ Käesolev direktiiv ei piira õigusabi käsitlevaid *siseriiklikke* õigusakte, mida kohaldatakse koosõlas ELi põhiõiguste harta ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga.

Artikkel 13

Õiguskaitsevahendid

1. Liikmesriigid tagavad, et *kahtlustatavatel või süüdistatavatel isikutel oleks kriminaalmenetluses ja tagaotsitavatel isikutel oleks Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlustes tõhus siseriiklikus õiguses sätestatud õiguskaitsevahend selleks puhuks, kui nende käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi* on rikutud.

■

3. *Ilma et see piiraks tõendite lubatavust käsitlevate siseriiklike eeskirjade ja süsteemide kohaldamist, tagavad* liikmesriigid, et *kriminaalmenetluse raames kahtlustatava või süüdistatava isiku antud selliste ütluste või tõendite väärtuse hindamisel*, mille saamisel rikuti tema õigust kaitsjale, või juhtudel, kui sellest õigusest erandi tegemine oli lubatud vastavalt *artikli 3 lõikele 6, austatakse kaitseõigusi ja menetluse õiglust.*

Artikkel 13 a
Haavatavad isikud

Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi kohaldamisel võetakse arvesse haavatavate kahtlustatavate ja haavatavate süüdistatavate isikute erivajadusi.

Artikkel 14
Kaitse taseme säilitamine

Ühtegi käesoleva direktiivi sätet ei tõlgendata *ELi* põhiõiguste harta, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, rahvusvahelise õiguse muude asjakohaste sätete ega liikmesriikide *õiguse* alusel tagatud kõrgemat kaitse taset pakkuvate õiguste või menetluslike tagatiste piiramisena või nende suhtes erandi kehtestamisena.

Artikkel 15
Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid [36 kuud pärast käesoleva direktiivi avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*]. *Liikmesriigid teatavad sellest viivitamata komisjonile.*

3. *Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad* nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. *Nimetatud viitamise meetodid näevad ette liikmesriigid.*

3 a. *Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetavate siseriikliku õiguse meetmete teksti.*

Artikkel 15 a

Aruandlus

Komisjon esitab [36 kuud pärast artikli 15 lõikes 1 osutatud direktiivi rakendamise tähtaega] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid, sealhulgas hinnatakse artikli 3 lõike 6 kohaldamist koostoimes artikli 8 lõigetega 1 ja 2, ning millele lisatakse vajaduse korral seadusandlikke ettepanekuid.

Artikkel 16

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 17

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
eesistuja

Nõukogu nimel
eesistuja

SELETUSKIRI

Euroopa Parlament on nõudnud juba pikka aega ühelt poolt kuriteoohvrite ja teiselt poolt kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute õiguste paremat kaitset. Pärast seda, kui vastu jäi võtmata Euroopa Komisjoni 2004. aastal esitatud raamotsus teatavate kriminaalmenetluse menetlusõiguste kohta koos 7. mail 2007. aastal vastu võetud Pagano raportiga, nõudis täiskogu tugevat õigusakti menetluslike tagatiste kohta kriminaalmenetluses.

Euroopa Parlamendi üleskutset võeti kuulda ning eesistujariigi Rootsi algatusel võttis nõukogu 2009. aasta novembris vastu teekaardi, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses. Muudetud on Euroopa Komisjoni algset lähenemisviisi võtta vastu horisontaalne ja kõikehõlmav õigusakt, selle asemel järgitakse vähem ambitsioonikat, kuid võib-olla realistlikumat järkjärgulist lähenemisviisi, mis hõlmab järgmisi meetmeid:

A. kirjalik ja suuline tõlge;

B. teave õiguste ja süüdistuste kohta;

C. õigusnõustamine ja õigusabi;

D. suhtlemine sugulaste, tööandjate ja konsulaarasutustega;

E. kaitsemeetmed selliste kahtlustatavate või süüdistatavate isikute jaoks, kes kuuluvad haavatavate isikute kategooriasse;

F. roheline raamat kohtueelse kinnipidamise kohta.

Teekaart on saanud Stockholmi programmi lahutamatuks osaks. Selles rõhutatakse, et meetmete nimekiri ei ole lõplik.

Teekaardis sisalduvaid meetmeid on juba osaliselt ellu viidud. Direktiiv õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses võeti vastu 20. oktoobril 2010 ning direktiiv, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet, on nüüd lõppstaadiumis ja ootab avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Komisjon võttis 12. juulil 2011 vastu ettepaneku võtta vastu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest. See on kolmas samm teekaardi rakendamisel. Siin ühendatakse meede C õigusnõustamise ja õigusabi kohta ning meede D, mis käsitleb õigust suhelda sugulaste, tööandjate ja konsulaarasutustega.

Ettepanekus sätestatakse üldpõhimõtte, mille kohaselt peaks igal kahtlustataval või süüdistataval olema võimalik kasutada kaitsjat nii kiiresti kui võimalik ja viisil, mis võimaldab tal tõhusalt kasutada oma kaitseõigust. Ühtlasi täpsustatakse, et igal juhul tuleb need õigused tagada enne ülekuulamist, menetlus- või tõendite kogumise toimingute puhul ning vabaduse võtmise korral. Ettepanekus määratakse kindlaks õiguse sisu, rõhutatakse, et kahtlustatava või süüdistatava ning tema kaitsja vahelised kohtumised peaksid olema

konfidentsiaalsed, loetletakse erandid üldpõhimõttest ning sätestatakse eeskirjad kaitsja kasutamise õigusest loobumise korral.

Õiguskaitsevahendite seisukohalt on ettepaneku eesmärk kanda hoolt selle eest, et tagatud oleksid tõhusad õiguskaitsevahendid ning et eelkõige kaitsja kasutamise õiguse rikkumise korral oleks kahtlustatav või süüdistatav samas olukorras, kui rikkumist poleks toimunud, nimelt et kui ütlusi on antud või tõendeid on kogutud, rikkudes õigust kaitsjale, siis ei või neid kasutada, välja arvatud juhul, kui see ei kahjusta kaitseõigusi.

Sama põhimõte kehtib ka muude isikute kui kahtlustatavate või süüdistatavate puhul, juhul kui neid hakatakse kahtlustama või süüdistama politseis või õiguskaitseasutuses ärakuulamise ajal.

Komisjoni ettepanekus ei sätestata erieeskirju õigusabi kohta. Selles on vaid üldine viide õigusabile ja säte, milles märgitakse, et liikmesriigid ei kohalda tasuta õigusabi käsitlevaid sätteid, mis on ebasoodsamad kui kehtivad sätted, mis käsitlevad käesoleva direktiivi kohast õigust kaitsjale.

Kaks sätet käsitlevad õigust teatada kinnipidamisest ja õigust suhelda konsulaar- või diplomaatiliste asutustega.

RAPORTÖÖRI SEISUKOHT

Vaatamata sellele, et on olemas ühised põhimõtted ja miinimumnõuded, mis tulenevad nii Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist kui ka ELi põhiõiguste hartast, on sätted kaitsja kasutamise kohta liikmesriigiti väga erinevad.

Kriminaalmenetluses tõhusa kaitse kasutamise võimalused on liikmesriikides erineva ulatusega, olenedes nii vastava riigi õigussüsteemist kui ka selle praktilisest kohaldamisest, ning see mõjutab kaudselt, kuid oluliselt ELi poliitikat vastastikuse usalduse ja tunnustamise osas.

Liikmesriigid ei rakenda ega järgi täpselt ühtmoodi Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni sätteid ning Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat, mistõttu Euroopa Liidu lõikes on erinevaid standardeid.

Parlament on mitu korda rõhutanud vajadust tugevdada kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute menetlusõigusi, toonitades ühtlasi vajadust saavutada õige tasakaal vabaduse, õigluse ja julgeoleku vahel.

Vastastikuse usalduse suurendamine muutus veelgi vajalikumaks, kui rakendati kriminaalmenetluste kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise programm. Viimastel aastatel ELi tasandil vastuvõetud õigusaktid on parandanud kohtuliku jälituse tulemuslikkust ja karistuste täideviimist kogu ELis, siiski ollakse üksmeelel selles, et kuna ELi tasandil puuduvad meetmed, mille abil edendada nende kodanike õigusi, keda kahtlustatakse või süüdistatakse kriminaalmenetluses teises liikmesriigis, siis on see loonud teatava tasakaalustamatuse ELi õiguspoliitikas.

Minu arvates oleks tulnud selline õigusakt vastu võtta enne vastastikuse tunnustamise ja sellega seotud meetmete rakendamist.

Kodanikud peavad olema kindlad, et nende õigusi austatakse ja nende julgeolek on tagatud, kui nad reisivad, ning et neil on samasugused tagatised kõikides liikmesriikides.

Käesoleva direktiivi reguleerimisala peaks olema piisavalt lai, et vältida rikkumisi, kuid samas tuleb tagada, et õigusemõistmise tõhusust ja tulemuslikkust ei kahjustataks.

Kahtlustatavate ja süüdistatavate õigus kaitsjale peaks olema üldpõhimõtte alates kriminaalmenetluse kõige varasemast etapist alates.

Kahtlustatava või süüdistatava õigus kaitsjale ja õiguskaitse tõhusus on väga olulised, et kahtlustatavad või süüdistatavad kodanikud saaksid ennast nõuetekohaselt kaitsta uurimisasutuste ja kohtu ees.

Kui puudub nõuetekohane võimalus kasutada kaitsjat, siis on muude kaitseõiguste tõhus kasutamine küsitav.

Direktiivi hakatakse rakendada kõikides liikmesriikides, olenemata nende õigussüsteemist, ning direktiiviga tagatakse ühesugused standardid kogu Euroopas.

Käesoleva direktiivi rakendamisel ei tohiks liikmesriigid mitte mingil juhul järgida madalamaid standardeid kui neid, mis on sätestatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis ning hartas, nagu neid on käsitletud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas.

Minu raport projektis toetutakse järgmistele ideedele.

– Saavutada tuleks teatud kooskõla juba vastu võetud meetmetega A ja B, seepärast esitasin muudatusettepaneku artikli 2 lõike 3 kohta.

– Õigus kasutada kaitsjat peaks olema laialdane ning seda tuleks võimaldada menetluse varases etapis, ilma see takistaks juurdluse käiku. Nagu on rõhutatud artikli 3 muudatusettepanekus, tuleks see õigus tagada, olenemata vabaduse võtmisest, juhul kui isikut küsitatakse õiguskaitse- või muus pädevas asutuses ning igal juhul alates hetkest, mil isik on kutsutud kriminaalasjades pädeva kohtu ette. Lisaks peaks kahtlustataval või süüdistataval olema õigus kohtuda ja suhelda kaitsjaga (artikli 4 lõike 1 muudatusettepanek).

– Mis puudutab kaitsja osalemist juurdlus- või tõendite kogumise toimingus, mille puhul nõutakse või lubatakse siseriikliku õiguse kohaselt süüdistatava või kahtlustatava kohalolekut, siis juhul, kui kaitsja on määratud, peab tal olema võimalik paluda teavitamist selliste toimingute läbiviimisest, selline teavitamine dokumenteeritakse vastavalt liikmesriigi õiguses sätestatud dokumenteerimist käsitlevale menetlusele. Kaitsja puudumine ei ole pädevatele asutustele takistuseks selliste toimingute läbiviimiseks, kui teavitamine on nõuetekohaselt tehtud.

– Pidades silmas kahtlustatava või süüdistatava kaitseõiguse tõhusat kasutamist, ei tohiks piirata tema ja kaitsja vaheliste kohtumiste kestust ega sagedust (artikli 4 lõike 5 muudatusettepanek), samuti nende kohtumiste konfidentsiaalsust (artikli 7 muudatusettepanek). Sama põhimõtet tuleks kohaldada artikli 8 suhtes, samal ajal lubades muul pädeval asutusel, mis ei ole kohtuasutus, teha erandeid kaitsja kasutamise õigusest

tingimusel, et otsuse võib kohtulikult läbi vaadata. Erandeid ei tohiks teha õigusest teavitada konsulaarasutusi.

– Seoses sätetega loobumise kohta, on raporti projektis välja jäetud eelnev õiguslase nõu andmine loobumise tagajärgede kohta, sest see võib põhjustada ülemäärast koormust ja menetluse venimist.

– Kohustus kontrollida kinnipidamistingimusi peaks jääma riigiasutustele ja mitte kaitsjatele, nagu on rõhutatud artikli 4 lõike muudatusettepanekuga.

– Selguse huvides tuleks käesoleva direktiivi mõistes pidada lapseks alla 18 aasta vanust isikut (artikli 5 muudatusettepanek). Ettepanekus on kindlasti vaja ühtlustada kaitset vajavate kahtlustatavate ja süüdistatavate õigusi, seepärast tuleks käesoleva direktiivi sätete kohaselt lastele kohaldatavaid õigusi laiendada ka sellele isikute erikategooriale.

– Et tagada kooskõla vastavate sätetega direktiivis, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet, on õigus teatada kinnipidamisest asendatud õigusega teavitada kolmandat isikut. Seepärast on kahtlustataval või süüdistataval, kellelt on võetud vabadus, õigus teavitada vabaduse võtmisest vähemalt ühte enda poolt nimetatud isikut, näiteks sugulast või tööandjat.

– Võttes arvesse seda, et artikli 12 lõige 2, milles osutatakse õigusabile, võib oluliselt mõjutada paljude liikmesriikide õigussüsteemi, tundub olevat asjakohasem käsitleda seda küsimust edaspidi, kui arutuse all on õigusakt õigusabi kohta.

Kuna selles direktiivis puuduvad olulised eeskirjad õigusabi kohta, siis ei tohiks kehtestada põhimõtteid, mis võiksid ette otsustada seesuguseid olulisi eeskirju, mida tuleks käsitleda edaspidi eraldi õigusaktis. Komisjon on väitnud, et õigusabi küsimus on äärmiselt keeruline ja praegune teave on väga ebahühtlane. Kui direktiiv oleks sisaldanud õigusabi, oleks ettepaneku esitamine nõudnud palju rohkem aega, mis poleks olnud hea lahendus, arvestades vajadust materiaalsoiguse meetmete järele.

20.12.2011

ÕIGUSKOMISJONI ARVAMUS

kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile

ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest (COM(2011)0326 – C7-0157/2011 – 2011/0154(COD))

Arvamuse koostaja: Jan Philipp Albrecht

LÜHISELGITUS

Sissejuhatus

Samal ajal kui Euroopa inimõiguste konventsioonis ja ELi põhiõiguste hartas peetakse tähtsaks austada põhilisi kaitseõigusi, nagu õigust kasutada kaitsjat, õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele, õigust saada teavet süüdistuse kohta, õigust kinnipidamise korrapärasele läbivaatamisele ning õigust kohtule, pakutakse neis üksikasjalikke võimalusi nimetatud õiguste kaitse teostamiseks küllaltki piiratud.

Parlamendikomisjonis praegu arutusel oleva komisjoni ettepaneku eesmärk on parandada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute õigusi seoses õigusega kaitsjale kriminaalmenetluses (artiklid 3 ja 4) ja seoses õigusega teatada kinnipidamisest kolmandale isikule, näiteks sugulasele, tööandjale või konsulaarasutusele (artiklid 5 ja 6). Artikkel 8 hõlmab mõningaid erandeid nimetatud õigustest. Direktiivi eelnõu hõlmab ka õigust kaitsjale Euroopa vahistamismäärusega seotud menetlustes (artikkel 11).

Ettepanek on kolmas meede teekaardist, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses¹, mis samuti hõlmab õigust kirjalikule ja suulisele tõlkele², õigust teabele õigustest kriminaalmenetluses³, õigust õigusabile ja kaitsemeetmeid selliste kahtlustatavate või süüdistatavate isikute jaoks, kes kuuluvad haavatavate isikute kategooriasse, ning rohelist raamatut, mis käsitleb kohtueelset

¹ Euroopa Ülemkogu järelused, 10.–11. detsember 2009. Nõukogu 30. novembri 2009. aasta resolutsioon teekaardi kohta, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses, ELT C 295/1, 4.12.2009.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL, mis käsitleb õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses, ELT L 280/1, 26.10.2010.

³ COM(2010)0392.

kinnipidamist¹.

Ühised miinimumnõuded, mis käsitlevad õigust kaitsjale ja õigust teatada kinnipidamisest, peaksid andma aluse kohtuotsuste ja -lahendite vastastikusele tunnustamisele kriminaalasjades, vältima juurdlusorganitepoolset survet, tagama poolte võrdsuse süüdistusele ja kaitsesele ning vältima eksimusi õigusemõistmisel.

Arvamuse koostaja seisukoht

Arvamuse koostaja tervitab komisjoni ettepanekut. Kiire juurdepääs kaitsja teenustele on hädavajalik, et võimaldada kahtlustataval või süüdistataval isikul tulemuslikult kasutada oma õigust kaitsesele ning tagada vastavus Euroopa inimõiguste konventsioonis sätestatud põhiõigustele.

Õigus kaitsjale tuleks isikule tagada enne mis tahes ülekuulamise algust politsei vm korrakaitseasutuse poolt, kuna just sellest hetkest alates on võimalik kahjustada kahtlustatava või süüdistatava isiku kaitseõigusi². Arvamuse koostaja rõhutab samuti, et on oluline võimaldada juurdepääs kaitsjale enne tõendite kogumise toiminguid, nagu vere- või DNA-proovi võtmine või kehaõõnsuste läbivaatus.

Arvamuse koostajale on vastuvõetamatu väide, nagu kaitsja kohalolek ja talle antud õigus kahtlustatavate isikutega kohtuda, esitada oma märkused ning kontrollida nende kinnipidamistingimusi kahjustaks kuidagi juurdluse läbiviimist. Arvamuse koostaja rõhutab, et mis tahes erandid nimetatud õigustest peaksid olema mõjuvalt põhjendatud, mitte põhinema üksnes väidetava kuritöö raskusastmel, proportsionaalsed, ajaliselt piiratud ning ei tohiks kahjustada õiglast menetlust. Lisaks tuleks selliseid erandeid kehtestada üksnes nõuetekohaselt põhjendatud otsusega, mille kohtuasutus teeb iga üksikjuhtumi korral eraldi. Ütlusi, mida kahtlustatav või süüdistatav on andnud, või tõendeid, mis on kogutud olukorras, kus on rikutud tema õigust kaitsjale, või juhul, kus nimetatud õigusest on tehtud erand, ei tohiks üheski menetlusetapis kasutada tõenditena tema vastu.

Õigusega teatada kinnipidamisest on seotud ka kolmandale isikule antav võimalus ajada kahtlustatava või süüdistatava isiku äriasju tema kinnipidamise ajal. Lastel peaks olema õigus oma vanema, eestkostja või muu asjassepuutuva täiskasvanu kohalolekule, kes aitaks neil toimuvat mõista. Vajadusel tuleks seda õigust laiendada ka teistele haavatavate isikute hulka kuuluvatele kahtlustatavatele. Kogu kahtlustatava või süüdistatava isiku ning tema kaitsja vaheline suhtlus peab jääma ilma eranditeta konfidentsiaalseks.

Viimaste aastate jooksul on Euroopa Parlament mitmel korral avaldanud rahulolematust Euroopa vahistamismääruse kasutamise ja ärakuulamiste, mitte aga juurdluste puhul, ning sellest tuleneva põhjendamatult pika kohtueelse kinnipidamisega teises liikmesriigis.³ Arvamuse koostaja avaldab tugevat toetust artiklis 11 ette nähtud „kahe

¹ Roheline raamat: Vastastikuse usalduse tugevdamine Euroopa õigusruumi vastu - roheline raamat ELi kriminaalõiguse kohaldamisest kinnipidamise valdkonnas; COM(2011)0327 lõplik, 14.6.2011.

² Vt *Salduz vs Türgi*, Euroopa Kohtu lahendid 2008, lk 1542.

³ Euroopa vahistamismääruse teemal 8. juunil 2011 toimunud täiskogu arutelu vaata [siit](#).

kaitsja“ süsteemile, et tagada vähemtähtsate juhtumite selgitamine või lahendamine võimalikult varajases staadiumis.

MUUDATUSETTEPANEKUD

Õiguskomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma raportisse järgmised muudatusettepanekud:

Muudatusettepanek 1

Ettepanek võtta vastu direktiiv Pealkiri 1

Komisjoni ettepanek

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest

Muudatusettepanek

(Ei puuduta eestikeelset versiooni.)

Muudatusettepanek 2

Ettepanek võtta vastu direktiiv Pealkiri 1

Komisjoni ettepanek

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust **teatada kinnipidamisest**

Muudatusettepanek

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust **kinnipidamise korral endast teatada**

Muudatusettepanek 3

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 2 – lõige 1

Komisjoni ettepanek

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse **hetkest, mil** liikmesriigi pädevad asutused teevad isikule ametliku teatega või muul viisil teatavaks, et teda kahtlustatakse või

Muudatusettepanek

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse **nendel juhtudel, kui** liikmesriigi pädevad asutused teevad isikule ametliku teatega või muul viisil teatavaks, et teda

süüdistatakse kuriteo toimepanemises, kuni menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse lõpliku otsuse tegemist küsimuses, kas kahtlustatav või süüdistatav on kuriteo toime pannud, sealhulgas vajaduse korral kohtuotsuse tegemist või võimaliku edasikaebuse suhtes otsuse tegemist.

kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanemises, kuni menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse lõpliku otsuse tegemist küsimuses, kas kahtlustatav või süüdistatav on kuriteo toime pannud, sealhulgas vajaduse korral kohtuotsuse tegemist või võimaliku edasikaebuse suhtes otsuse tegemist.

Muudatusettepanek 4

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 2 a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

Artikkel 2 a

Mõisted

1 a. Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „laps” – alla 18 aasta vanune kahtlustatav või süüdistatav või juhul kui vanuse kohta puuduvad selged tõendid, siis kahtlustatav või süüdistatav, kes näib olevat alla 18 aasta vanune;

b) „kaitsja” – isik, kellel on lubatud tegutseda oma kutsealal ühe järgmise kutsenimetuse all:

Belgia - Avocat/Advocaat/Rechtsanwalt

Bulgaaria - Адвокат

Taani - Advokat

Saksamaa - Rechtsanwalt

Iirimaa - Barrister/Solicitor

Kreeka - Δικηγόρος

***Hispaania - Abogado/Advocat/Avogado/
Abokatu***

Prantsusmaa - Avocat

***Itaalia - Avvocato/praticante avvocato
abilitato***

Luksemburg - Avocat

Madalmaad - Advocaat

Austria - Rechtsanwalt

Portugal - Advogado

Rumeenia - Avocat

Soome - Asianajaja/Advokat

Rootsi - Advokat

Ühendkuningriik -

Advocate/Barrister/Solicitor

*c) „ülekuulamine” – isiku ametlik
küsitlemine kuriteos või kuritegudes
osalemise või kahtlustatava osalemise
kohta, mille viib läbi asjaomane
õiguskaitseasutus politseijaoskonnas või
muus sobivas kohas.*

*Käesoleva direktiivi reguleerimisalasse ei
kuulu esialgne küsitlemine, mille viib läbi
politseinik või muu õiguskaitseametnik
kohe pärast kahtlustatava kinnipidamist
eesmärgiga kindlaks teha, kas tuleks
alustada juurdlust või on muid
turvalisusprobleeme.*

Muudatusettepanek 5

**Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 3 – lõige 1 – sissejuhatav osa**

Komisjoni ettepanek

1. Liikmesriigid *tagavad, et
kahtlustatavale või süüdistatavale antakse
võimalus kasutada kaitsjat* nii kiiresti kui
võimalik ja igal juhul:

Muudatusettepanek

1. *Kui kahtlustatav või süüdistatav nõuab
kaitsjat, tagavad* liikmesriigid, et *kaitsja
kasutamise võimalus antakse* nii kiiresti
kui võimalik ja igal juhul:

Muudatusettepanek 6

**Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 3 – lõige 1 – punkt a**

Komisjoni ettepanek

a) enne ülekuulamist *politseis või muus*

Muudatusettepanek

a) enne ülekuulamist, *olenemata sellest,*

õiguskaitseasutuses;

kas isik on kinni peetud või mitte;

Muudatusettepanek 7

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 3 – lõige 1 – punkt b

Komisjoni ettepanek

b) menetlus- või tõendite kogumise toimingul, *kui siseriikliku õigusega nõutakse asjaomase isiku kohalolekut või on tal selleks õigus, välja arvatud juhul, kui see piiraks tõendite kogumist;*

Muudatusettepanek

b) menetlus- või tõendite kogumise toimingul, *välja arvatud juhul, kui menetlus- või tõendite kogumise toimingut teostav isik põhjendatult usub, et tõendeid rikutakse, kõrvaldatakse või hävitatakse enne kaitsja kohalejõudmist;*

Selgitus

Teatavad tõendite kogumise toimingud, nagu vere- või DNA-proovi võtmine või kehaõõnsuste läbivaatus on äärmiselt sekkuva iseloomuga, sellisel puhul ei tohi õigus kaitsjale sõltuda siseriiklikest õigusaktidest.

Muudatusettepanek 8

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 3 – lõige 2 a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

2 a. Käesolev direktiiv ei mõjuta õiguslase nõu andmist telefoni teel väga vähestel juhtudel seoses õigusrikkumistega, mille eest ei ole ette nähtud vanglakaristust ja kui ei ole enda vastu tunnistuste andmise ja politseipoolse sundimise ohtu.

Muudatusettepanek 9

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 4 – lõige 2

Komisjoni ettepanek

2. Kaitsjal on õigus olla kohal

Muudatusettepanek

2. Kaitsjal on õigus olla kohal

ülekuulamise või ärakuulamise ajal. Tal on õigus esitada küsimusi, nõuda selgitusi ja esitada ütlusi, mis salvestatakse siseriikliku õiguse kohaselt.

ülekuulamise või ärakuulamise ajal, **olenemata sellest, kas isik on kinni peetud või mitte**. Tal on õigus esitada küsimusi, nõuda selgitusi ja esitada ütlusi, mis salvestatakse siseriikliku õiguse kohaselt.

Muudatusettepanek 10

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 4 – lõige 3

Komisjoni ettepanek

3. Kaitsjal on õigus olla mis tahes muu juurdlus- või tõendite kogumise toimingu juures, **mille puhul nõutakse või lubatakse siseriikliku õiguse kohaselt süüdistatava või kahtlustatava kohalolekut, välja arvatud juhul, kui see piirakse tõendite kogumist.**

Muudatusettepanek

3. Kaitsjal on õigus olla mis tahes muu juurdlus- või tõendite kogumise toimingu juures, **välja arvatud juhul, kui juurdlus- või tõendite kogumise toimingut teostav isik põhjendatult usub, et tõendeid rikutakse, kõrvaldatakse või hävitatakse enne kaitsja kohalejõudmist.**

Selgitus

Teatavad tõendite kogumise toimingud, nagu vere- või DNA-proovi võtmine või kehaõõnsuste läbivaatus on äärmiselt sekkuva iseloomuga, sellisel puhul ei tohi õigus kaitsjale sõltuda siseriiklikest õigusaktidest.

Muudatusettepanek 11

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 4 – lõige 4

Komisjoni ettepanek

4. **Kaitsjal on** õigus kontrollida kahtlustatava või süüdistatava kinnipidamistingimusi ja selleks on tal juurdepääs asjaomase isiku kinnipidamiskohale.

Muudatusettepanek

4. **Kui kaitsja saab teateid väärkohtlemise kohta, on tal** õigus kontrollida kahtlustatava või süüdistatava **konkreetsed** kinnipidamistingimusi ja selleks on tal juurdepääs asjaomase isiku kinnipidamiskohale.

Muudatusettepanek 12

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 5 – lõige 2

Komisjoni ettepanek

2. Kui tegemist on lapsega, tagab liikmesriik, et lapse seaduslikule esindajale või sõltuvalt lapse huvidest muule täiskasvanule teatatakse nii kiiresti kui võimalik vabadusekaotusest ja selle põhjustest, välja arvatud juhul, kui see ei ole lapse parimates huvides, mille korral informeeritakse juhtunust mõnd muud täiskasvanut.

Muudatusettepanek

2. Kui **kahtlustatava või süüdistatava isiku puhul** on tegemist lapsega, tagab liikmesriik, et lapse seaduslikule esindajale või sõltuvalt lapse huvidest muule täiskasvanule teatatakse nii kiiresti kui võimalik vabadusekaotusest ja selle põhjustest, **tal lubatakse last külastada ning viibida lapse ülekuulamisel ja menetlustoimingutes**, välja arvatud juhul, kui see ei ole lapse parimates huvides, mille korral informeeritakse juhtunust mõnd muud täiskasvanut, **kellel lubatakse last külastada ning viibida lapse ülekuulamisel ja menetlustoimingutes**.

Selgitus

Selles lõikes tuleks täpsustada õigust saada abi asjassepuutuvalt täiskasvanult, vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 24 lapse õiguste kohta.

Muudatusettepanek 13

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 5 – lõige 2 a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

2 a. Vajaduse korral laiendatakse lõikes 2 nimetatud lapse õigusi ka teistele kaitset ja samasugust abi vajavatele kahtlustatavatele või süüdistatavatele, näiteks kehalise või vaimse puudega isikutele.

Kui politseiametnikku on heas usus teavitatud või kui ta kahtlustab, et kahtlustataval või süüdistataval on kehaline või vaimne puue, mille tõttu teda ei tohiks kohelda täiskasvanuna, kohtleb politseiametnik seda isikut lõike 2 kohaselt, kui puuduvad selgelt

vastupidised tõendid.

Selgitus

Toetan arvamuse koostaja muudatusettepanekut artikli 5 lõike 2 a (uus) kohta. Seda võiks aga tugevdada nii, et kaitse laienuks ka nendele isikutele, kellel kahtlustatakse kehalise või vaimse puude olemasolu, kuid kes ei suuda seda kohe tõestada ja keda seetõttu koheldakse täiskasvanutena.

Muudatusettepanek 14

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 6

Komisjoni ettepanek

Liikmesriigid tagavad, et **artiklis 2 osutatud** isikul, kellelt on võetud vabadus ja kes on välisriigi kodanikud, on õigus lasta kinnipidamisest teatada oma päritoluriigi konsulaar- või diplomaatilistele asutustele nii kiiresti kui võimalik ja **suhelda** konsulaar- või diplomaatiliste **asutustega**.

Muudatusettepanek

Liikmesriigid tagavad, et **kahtlustataval või süüdistataval** isikul, kellelt on võetud vabadus ja kes on välisriigi kodanikud, on õigus lasta kinnipidamisest teatada oma päritoluriigi konsulaar- või diplomaatilistele asutustele nii kiiresti kui võimalik ja **kohtuda** konsulaar- või diplomaatiliste **ametiisikutega**.

Selgitus

Vastavalt konsulaarsuhete Viini konventsiooni artikli 36 punktile c on konsulaarametnikul õigus kahtlustatavaid või süüdistatavaid isikuid külastada, mis võimaldab tal tutvuda nende füüsilise seisundi ja kinnipidamistingimustega.

Muudatusettepanek 15

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 6 a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

Artikkel 6 a

Teavitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustatavat või süüdistatavat teavitatakse viivitamata ja arusaadavas vormis tema õigusest kasutada kaitsjat ja sellest, et see õigus säilib kõigis menetluse hilisemates

etappides ka siis, kui ta varem on selle võimaluse kasutamisest loobunud.

Ilma et see piiraks siseriiklikku õigust, mille kohaselt on kaitsja kohalolek või abi kohustuslik, peavad käesolevas direktiivis osutatud õigusest loobumise korral olema täidetud järgmised tingimused:

a) kahtlustatav või süüdistatav on eelnevalt saanud õiguslast nõu või on teda muul viisil täielikult informeeritud tema loobumise tagajärgedest;

b) ta on võimeline nendest tagajärgedest aru saada ning

c) loobumine on olnud vabatahtlik ja ühene.

2. Kahtlustatava või süüdistatava teavitamine õigusest kaitsjale dokumenteeritakse vastavalt asjaomase liikmesriigi õigusnormidele. Loobumine ja selle teatamise asjaolud dokumenteeritakse vastavalt asjaomase liikmesriigi õigusnormidele.

3. Liikmeriigid tagavad, et loobumisotsust saab tühistada menetluse mis tahes etapis.

Selgitus

Kaitses loobumine võib tekitada ettenägematuid raskusi ja õigusliku reguleerimise vajaduse, juhul kui kahtlustatav või süüdistatav menetluse käigus oma hoiakut muudab. Artiklile tuleks seetõttu panna uus pealkiri, artiklis tuleks teha muudatusi ja artikkel tuleks teise kohta ümber paigutada.

Muudatusettepanek 16

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 7

Komisjoni ettepanek

Liikmesriigid kindlustavad, et kahtlustatava või süüdistatava ning tema kaitsja vaheliste kohtumiste konfidentsiaalsus oleks tagatud. Samuti tagavad nad kirjavahetuse, telefonivestluste

Muudatusettepanek

Liikmesriigid kindlustavad, et kahtlustatava või süüdistatava ning tema kaitsja vaheliste kohtumiste konfidentsiaalsus oleks tagatud *ilma igasuguste eranditeta*. Samuti tagavad nad

ja siseriikliku õigusega lubatud kahtlustatava või süüdistatava ja tema kaitsja vahelise muu suhtlusvormi konfidentsiaalsuse.

ilma igasuguse eranditeta kirjavahetuse, telefonivestluste ja siseriikliku õigusega lubatud kahtlustatava või süüdistatava ja tema kaitsja vahelise muu suhtlusvormi konfidentsiaalsuse.

Selgitus

Kogu kahtlustatava või süüdistatava ning tema kaitsja vaheline suhtlus peab jääma ilma eranditeta konfidentsiaalseks.

Muudatusettepanek 17

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 8 – lõik 1 – sissejuhatav osa

Komisjoni ettepanek

Liikmesriigid ei näe käesoleva direktiivi artiklist 3, artikli 4 lõigetest 1–3, artiklist 5 **ja artiklist 6** ette erandeid, välja arvatud erandjuhtudel. Selline erandi tegemine:

Muudatusettepanek

Liikmesriigid ei näe käesoleva direktiivi artiklist 3, artikli 4 lõigetest 1, 2 ja 3 **ning** artiklist 5 ette erandeid, välja arvatud erandjuhtudel. Selline erandi tegemine:

Muudatusettepanek 18

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 8 – punkt d

Komisjoni ettepanek

d) on ajaliselt piiratud nii palju kui võimalik ja ei või mingil juhul hõlmata kohtumenetluse etappi;

Muudatusettepanek

d) on ajaliselt piiratud nii palju kui võimalik ja ei või mingil juhul hõlmata kohtumenetluse etappi **ning**

Selgitus

Need nõuded peaksid olema kumuleeruvad.

Muudatusettepanek 19

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 9

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

1. Ilma et see piiraks siseriiklikku õigust, mille kohaselt on kaitsja kohalolek või abi kohustuslik, peavad käesolevas direktiivis osutatud õigusest loobumise korral olema täidetud järgmised tingimused:

välja jäetud

a) kahtlustatav või süüdistatav on eelnevalt saanud õiguslast nõu või on teda muul viisil täielikult informeeritud tema loobumise tagajärgedest;

b) ta on võimeline nendest tagajärgedest aru saama ning

c) loobumine on olnud vabatahtlik ja ühene.

2. Loobumist ja selle asjaolusid käsitlev teave tuleb salvestada kooskõlas asjaomase liikmesriigi õigusega.

3. Liikmeriigid tagavad, et loobumisotsust saab tühistada menetluse mis tahes etapis.

Selgitus

See artikkel tuleks mõningate muudatustega ümber paigutada artikli 7 ette.

Muudatusettepanek 20

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 10 – lõige 2

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

2. Liikmesriigid tagavad, et ütlusi, mida asjaomane isik on andnud enne, kui talle on teatatud sellest, et teda peetakse kahtlustatavaks või süüdistatavaks, ei saa kasutada tema vastu.

2. Ilma et see piiraks siseriiklikke eeskirju tõendite lubatavuse kohta, tagavad liikmesriigid, et ütlusi, mida asjaomane isik on andnud enne, kui talle on teatatud sellest, et teda peetakse kahtlustatavaks või süüdistatavaks, ei saa kasutada tema vastu.

Selgitus

Käesoleva direktiiviga ei tohiks sätestada võimalust valida kas tõendite lubatavuse legalistliku süsteemi või siis paindlikuma süsteemi vahel, mille puhul kohtul on õigus tõendeid

hinnata nende saamise viisi arvesse võttes ja neid sellele vastavalt väärtustada.

Muudatusettepanek 21

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 11 – lõige 5 a (uus)

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

5 a. Vajaduse korral laiendatakse lõikes 1 sätestatud õigust kaitsjale ka kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö muudele liikidele, mis piiravad kahtlustatava või süüdistatava isiku õigusi.

Selgitus

Samasugune vajadus kahekordseks esindamiseks tekib pärast Euroopa järelevalvekorralduse ja süüdimõistetud isikute üleandmise rakendumist, samuti seoses alles kavandatavate vahenditega, nagu Euroopa uurimismäärus.

Muudatusettepanek 22

Ettepanek võtta vastu direktiiv Artikkel 13 – lõige 3

Komisjoni ettepanek

Muudatusettepanek

3. Liikmesriigid tagavad, et ütlusi, mida kahtlustatav või süüdistatav on andnud, või tõendeid, mis on kogutud rikkudes tema õigust kaitsjale, või juhtudel, kus nimetatud õigusest on tehtud erand kooskõlas artikliga 8, ei või mis tahes menetlusetapis kasutada tõenditena tema vastu, välja arvatud juhul, kui selliste tõendite kasutamine ei kahjusta kaitseõigusi.

3. Ilma et see piiraks siseriiklikke eeskirju tõendite lubatavuse kohta, tagavad liikmesriigid, et tõendeid, mis on kogutud rikkudes isiku õigust kaitsjale, või juhtudel, kus nimetatud õigusest on tehtud erand kooskõlas artikliga 8, ei või mis tahes menetlusetapis kasutada tõenditena tema vastu.

Selgitus

Käesoleva direktiiviga ei tohiks sätestada võimalust valida kas tõendite lubatavuse legalistliku süsteemi või siis paindlikuma süsteemi vahel, mille puhul kohtul on õigus tõendeid hinnata nende saamise viisi arvesse võttes ja neid sellele vastavalt väärtustada.

MENETLUS

Pealkiri	Õigus kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigus teatada kinnipidamisest
Viited	COM(2011)0326 – C7-0157/2011 – 2011/0154(COD)
Vastutav komisjon istungil teada andmise kuupäev	LIBE 5.7.2011
Arvamuse esitaja(d) istungil teada andmise kuupäev	JURI 15.9.2011
Raportöör(id) nimetamise kuupäev	Jan Philipp Albrecht 11.7.2011
Arutamine parlamendikomisjonis	10.10.2011
Vastuvõtmise kuupäev	20.12.2011
Lõpphääletuse tulemus	+: 21 -: 0 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Raffaele Baldassarre, Luigi Berlinguer, Sebastian Valentin Bodu, Françoise Castex, Christian Engström, Marielle Gallo, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Klaus-Heiner Lehne, Antonio López-Istúriz White, Antonio Masip Hidalgo, Alajos Mészáros, Bernhard Rapkay, Evelyn Regner, Francesco Enrico Speroni, Alexandra Thein, Diana Wallis, Rainer Wieland, Cecilia Wikström, Tadeusz Zwiefka
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Jan Philipp Albrecht, Jean-Marie Cavada, Luis de Grandes Pascual, Vytautas Landsbergis, Kurt Lechner, Eva Lichtenberger, Arlene McCarthy

MENETLUS

Pealkiri	Õigus kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigus teatada kinnipidamisest			
Viited	COM(2011)0326 – C7-0157/2011 – 2011/0154(COD)			
EP-le esitamise kuupäev	8.6.2011			
Vastutav komisjon istungil teada andmise kuupäev	LIBE 5.7.2011			
Arvamuse esitaja(d) istungil teada andmise kuupäev	JURI 15.9.2011			
Raportöör(id) nimetamise kuupäev	Elena Oana Antonescu 12.7.2011			
Arutamine parlamendikomisjonis	11.10.2011	28.2.2012	26.4.2012	10.7.2012
	27.11.2012	19.6.2013		
Vastuvõtmise kuupäev	19.6.2013			
Lõpphääletuse tulemus	+: –: 0:	49 2 0		
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Jan Philipp Albrecht, Rita Borsellino, Emine Bozkurt, Arkadiusz Tomasz Bratkowski, Salvatore Caronna, Philip Claeys, Carlos Coelho, Ioan Enciu, Tanja Fajon, Héléne Flautre, Kinga Gál, Kinga Göncz, Nathalie Griesbeck, Sylvie Guillaume, Ágnes Hankiss, Anna Hedh, Salvatore Iacolino, Sophia in 't Veld, Lívia Járóka, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Timothy Kirkhope, Juan Fernando López Aguilar, Baroness Sarah Ludford, Svetoslav Hristov Malinov, Véronique Mathieu Houillon, Anthea McIntyre, Nuno Melo, Roberta Metsola, Antigoni Papadopoulou, Georgios Papanikolaou, Carmen Romero López, Judith Sargentini, Birgit Sippel, Csaba Sógor, Renate Sommer, Rui Tavares, Nils Torvalds, Kyriacos Triantaphyllides, Axel Voss, Renate Weber, Josef Weidenholzer, Tatjana Ždanoka, Auke Zijlstra			
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Elena Oana Antonescu, Anna Maria Corazza Bildt, Dimitrios Droutsas, Monika Hohlmeier, Jan Mulder, Marco Scurria			
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Jürgen Creutzmann, Jelko Kacin			
Esitamise kuupäev	24.6.2013			